

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
32001725	IES Lauro Olmo	O Barco de Valdeorras	2023/2024

Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Bacharelato	Latín II	2º Bac.	4	116

Réxime

Réxime xeral-ordinario

Contido	Páxina
1. Introducción	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	3
3.1. Relación de unidades didácticas	4
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	5
4.1. Concrecións metodolóxicas	10
4.2. Materiais e recursos didácticos	11
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	11
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	12
6. Medidas de atención á diversidade	13
7.1. Concreción dos elementos transversais	13
7.2. Actividades complementarias	14
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro	14
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	15
9. Outros apartados	16

1. Introducción

Tomando sempre como guía os decretos emitidos desde a Consellería de Educación, establecemos nesta programación os obxectivos, contidos e criterios de avaliación que conformarán o noso traballo durante o curso. Adicaremos tamén un apartado especial á metodoloxía, ao tratamento da diversidade e aos temas transversais. A programación non debe tomarse como un documento impositivo, senón máis ben como unha guía que pode conducir o proceso de ensino-aprendizaxe. O día a día da aula poderá levarnos a facer modificacións, ampliacións ou reducións, das que en todo caso sempre se deixará constancia no libro de actas do departamento. A modo de resumo, observarase que concedemos especial relevancia aos contidos lingüísticos do currículo, dirixidos fundamentalmente a adquirir unha competencia mínima na comprensión dos textos. Os contidos non aparecen pormenorizados por trimestres, xa que a secuenciación dos mesmos irase decidindo e axustando mes a mes, dependendo dos moitos factores que inflúen na marcha do curso. Ao alumnado facilitaráselle unha guía máis detallada para que poidan orientar o seu traballo cara a preparación das probas pertinentes. No libro de actas do departamento iremos consignando mensualmente os contidos que se vaian vendo na clase.

O IES Lauro Olmo, centro no que se desenvolverá esta programación, está ubicado nun entorno con acusado contraste entre o urbano e rural no extremo oriental da provincia de Ourense. É interesante a presenza de importantes vestixes de época romana no entorno, e en particular o feito de ser noutro tempo a nosa comarca atravesada pola antiga calzada que unía as cidades de Braga e Astorga. Pola contra, non existen museos con fondos de época romana na comarca -poderíamos dicir que, de facto, non existen na provincia- polo que calquera visita require un considerable desembolso económico por parte das familias ou do departamento.

A dotación do centro é máis que suficiente no que respecta a material informático e audiovisual, xa que a presenza de ciclos formativos propiciou desde xa hai tempo a existencia dun número considerable de equipos informáticos e canóns de proxección. Ten ademáis tres aulas de informática e un equipo de radio ao acceso do profesorado que desexe empregalo.

Polo que respecta á dotación bibliográfica da biblioteca do centro, hai que dicir que no referente a libros relacionados coa nosa materia é mais ben escasa. O mesmo sucede na biblioteca municipal. Non obstante, a carencia deses fondos pódese compensar perfectamente, sobre todo no que se refire a textos orixinais latinos, co inmenso corpus da rede. A adquisición de textos impresos de autores latinos en lingua orixinal non será polo tanto unha prioridade deste departamento.

Finalmente, facer fincapé en que desde este departamento consideramos primordial o carácter flexible de calquera aspecto da presente programación, sobre todo no relativo aos contidos a impartir, que se irán axustando as necesidades e intereses do grupo.

2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Comprender e/ou producir textos latinos de dificultade crecente e xustificar a súa comprensión e/ou produción, identificando e analizando os aspectos básicos da lingua latina, en sentido amplo, as súas unidades lingüísticas e reflexionando sobre elas mediante a comparación coas linguas de ensino e con outras linguas do repertorio individual do alumnado, e poñendo en práctica, se se considera oportuno, habilidades comunicativas tanto orais como escritas, para realizar unha lectura comprensiva, directa e eficaz e unha interpretación razoada do seu contido e, de ser o caso, unha produción oral e/ou escrita correcta.	1-2	2	1-2					

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX2 - Distinguir os formantes latinos e explicar os cambios que tivesen lugar ao longo do tempo, comparándoos cos das linguas de ensino e outras linguas do repertorio individual do alumnado, para deducir o significado etimolóxico do léxico coñecido e os significados de léxico novo ou especializado.		2-3	1		50			
OBX3 - Ler, interpretar e comentar textos latinos de diferentes xéneros e épocas, asumindo o proceso creativo como complexo e inseparable do contexto histórico, social e político e das súas influencias artísticas, para identificar a súa xenealoxía e a súa achega á literatura europea.	4							1-2
OBX4 - Analizar as características da civilización latina no ámbito persoal, relixioso e sociopolítico, adquirindo coñecementos sobre o mundo romano e comparando criticamente o presente e o pasado, para valorar as achegas do mundo clásico latino á nosa contorna como base dunha cidadanía democrática e comprometida.	3	3		1	31	1		
OBX5 - Valorar criticamente o patrimonio histórico, arqueolóxico, artístico e cultural herdado da civilización latina, interesándose pola súa sustentabilidade e recoñecendoo como produto da creación humana e como testemuño da historia, para explicar o legado material e inmaterial latino como transmisor de coñecemento e fonte de inspiración de creacións modernas e contemporáneas.	3			2		1-4	1	1-2

Descrición:

3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	Entendendo a lingua latina II	Esta unidade céntrase na aprendizaxe da lingua latina de cara á comprensión de textos antigos, orixinais ou adaptados.	50	80	X	X	X
2	O latín, ferramenta para aprender idiomas II	Estúdase como o coñecemento do léxico latino e dos seus formantes contribúe a adquisición de léxico das linguas modernas.	20	8	X	X	X
3	A literatura latina	Integra todos os saberes implicados na comprensión e interpretación de textos literarios latinos.	25	20	X	X	X

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
4	Canto temos de romanos? II	Recolle os coñecementos, destrezas e actitudes que permiten a aproximación á herdanza material e inmaterial da civilización latina.	5	8	X	X	X

3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	Entendendo a lingua latina II	80

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Realizar traducións directas e/ou inversas de textos ou fragmentos adaptados ou orixinais, de dificultade adecuada e progresiva, con corrección ortográfica e expresiva, identificando e analizando, cando se considere necesario, unidades lingüísticas regulares da lingua e apreciando variantes e coincidencias con outras linguas coñecidas.	Realiza traducións directas e/ou inversas de textos ou fragmentos orixinais, identificando e analizando unidades lingüísticas regulares da lingua.	PE	89
CA1.2 - Seleccionar o significado apropiado de palabras polisémicas e xustificar a decisión, tendo en conta a información cotextual ou contextual e utilizando ferramentas diversas de apoio ao proceso de tradución en distintos soportes cando se considere necesario.	Selecciona o significado apropiado de palabras polisémicas e xustifica a decisión a partir da información contextual.		
CA1.8 - Explicar cambios fonéticos, morfolóxicos ou semánticos de complexidade crecente que se produciron tanto desde o latín culto como desde o latín vulgar ata a lingua de ensino, servíndose cando sexa posible da comparación con outras linguas do repertorio propio.	Explica cambios fonéticos, morfolóxicos ou semánticos que se produciron desde o latín ata a lingua de ensino.		
CA1.9 - Analizar, interpretar e comentar textos e fragmentos literarios de diversa índole de crecente complexidade, aplicando estratexias de análise e reflexión que impliquen mobilizar a propia experiencia, comprender o mundo e a condición humana e desenvolver a sensibilidade estética e o hábito lector.	Analiza, interpreta e comenta textos e fragmentos literarios de diversa índole aplicando estratexias de análise e reflexión.		
CA1.3 - Revisar e emendar as propias traducións e as das compañeiras e compañeiros, realizando propostas de mellora e argumentando os cambios con terminoloxía especializada a partir da reflexión lingüística.	Revisa e emenda as propias traducións e as das compañeiras e compañeiros, realizando de forma razoada propostas de mellora.	TI	11

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.4 - Realizar a lectura directa de textos latinos de dificultade adecuada identificando as unidades lingüísticas máis frecuentes da lingua latina, comparándoas coas das linguas do repertorio lingüístico propio e asimilando os aspectos morfolóxicos, sintácticos e léxicos elementais do latín.	Realiza a lectura directa de textos latinos identificando as unidades lingüísticas máis frecuentes da lingua latina.		
CA1.5 - Rexistrar os progresos e dificultades de aprendizaxe da lingua latina, seleccionando as estratexias máis adecuadas e eficaces para superar esas dificultades e consolidar a súa aprendizaxe, realizando actividades de planificación da propia aprendizaxe, autoavaliación e coavaliación.	Rexistra os progresos e dificultades de aprendizaxe da lingua latina e selecciona as estratexias máis axeitadas para superalas.		
CA1.6 - Extraer, analizar e reflectir oralmente ou, preferentemente, por escrito e, de poder ser, en latín, mediante paráfrases simples, as ideas principais dos textos obxecto de traballo.	Extrae, analiza e reflecte as ideas principais dos textos obxecto de traballo.		
CA1.7 - Planificar e participar, cando se considere necesario, en diálogos breves e sinxelos sobre os contidos dos textos obxecto de traballo, coa finalidade de facilitar a súa comprensión integral.	Planifica e participa en diálogos breves e sinxelos sobre o contido dos textos traballados.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Unidades lingüísticas da lingua latina.   - Concepto de lingua flexiva: flexión nominal e pronominal (sistema casual e declinacións), flexión verbal (sistema de conxugacións).   - Sintaxe oracional: funcións e sintaxe dos casos.   - Estruturas oracionais. A concordancia e a orde de palabras en oracións simples e oracións compostas.   - Formas nominais do verbo.   - A tradución: técnicas, procesos e ferramentas.   - A análise morfosintáctica como ferramenta complementaria de tradución.   - Estratexias de tradución: formulación de expectativas a partir, entre outros, de contorno textual e do propio texto, paráfrases simplificadas en lingua latina, contexto, coñecemento do tema, descrición da estrutura e xénero, peculiaridades lingüísticas dos textos traducidos, erros frecuentes de tradución e técnicas para os evitar.   - Erros frecuentes de tradución e técnicas para evitalos.   - Ferramentas de tradución, cando se considere necesario.   - Lectura comparada de diferentes traducións e comentario de textos bilingües a partir de terminoloxía metalingüística.   - Recursos estilísticos frecuentes e a súa relación co contido do texto.   - Estratexias de retroversión de textos breves. Afondamento no uso de expresións idiomáticas.   - A tradución como instrumento que pode favorecer o razoamento lóxico, a resolución de problemas e a capacidade de análise e síntese, dentro dos límites e inconsistencias propias da tradución.

Contidos

- Aceptación do erro como parte do proceso de aprendizaxe e actitude positiva de superación.
- Estratexias e ferramentas, analóxicas e dixitais, individuais e cooperativas, para a autoavaliación, a coavaliación e a autorreparación.
- Destrezas comunicativas do uso da lingua latina.
- Estratexias para a planificación e produción de textos orais ou, preferentemente, escritos.
- Funcións comunicativas adecuadas aos textos obxecto de traballo: reformular e/ou resumir textos escritos.
- Léxico común nos textos e autores obxecto de traballo, así como fraseoloxía básica para a expresión oral en latín de preguntas básicas sobre o contido do texto e/ou a gramática.
- Estratexias básicas conversacionais para iniciar, manter e rematar a comunicación, tomar e ceder a palabra, pedir e dar aclaracións e explicacións etc.

UD	Título da UD	Duración
2	O latín, ferramenta para aprender idiomas II	8

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Deducir o significado etimolóxico dun termo de uso común e inferir o significado de termos de nova aparición ou procedentes de léxico especializado aplicando estratexias de recoñecemento de formantes latinos atendendo aos cambios fonéticos, morfolóxicos ou semánticos que tivesen lugar.	Deduce o significado etimolóxico dun termo de uso común e infieren o significado de termos de nova aparición ou procedentes do léxico especializado.	PE	75
CA2.2 - Explicar cambios fonéticos, morfolóxicos ou semánticos de complexidade crecente que se produciron tanto desde o latín culto como desde o latín vulgar ata as linguas de ensino, servíndose cando sexa posible da comparación con outras linguas do seu repertorio propio.	Explica cambios fonéticos, morfolóxicos ou semánticos que se produciron desde o latín ata as linguas de ensino.		
CA2.3 - Explicar a relación do latín coas linguas modernas, analizando os elementos lingüísticos comúns de orixe latina e utilizando estratexias e coñecementos das linguas e linguaxes que conforman o repertorio do alumnado.	Explica a relación do latín coas linguas modernas.		
CA2.4 - Analizar criticamente prexuízos e estereotipos lingüísticos adoptando unha actitude de respecto e valoración da diversidade como riqueza cultural, lingüística e dialectal, a partir de criterios dados.	Analiza criticamente prexuízos e estereotipos lingüísticos adoptando unha actitude de respecto e valoración da diversidade lingüística como riqueza cultural.	TI	25
CA2.5 - Crear textos individuais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e con axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos nos que se partise da civilización e cultura latina como fonte de inspiración.	Crea textos individuais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e con axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Influencia do latín na evolución das linguas de ensino e do resto de linguas que conforman o repertorio lingüístico individual do alumnado.   - Regras fonéticas na evolución do latín ás linguas de ensino.   - Léxico: - Lexemas, sufixos e prefixos de orixe latina presentes no léxico de uso común e no específico das ciencias e a técnica.   - Significado e definición de palabras de uso común nas linguas de ensino a partir dos seus étimos de orixe latina.   - Expresións latinas integradas nas linguas modernas e o seu emprego en diferentes tipos de textos.   - O significado etimolóxico das palabras e a importancia do uso adecuado do vocabulario como instrumento básico na comunicación.   - O latín como instrumento que permite un mellor coñecemento das linguas de estudo e un máis fácil achegamento a outras linguas modernas, romances e non romances.   - Respecto por todas as linguas e aceptación das diferenzas culturais das xentes que as falan.   - Ferramentas analóxicas e dixitais para a aprendizaxe, a comunicación e o desenvolvemento de proxectos con falantes ou estudantes de latín no ámbito transnacional.   - Expresións e léxico específico básico para reflexionar e compartir a reflexión sobre a comunicación, a lingua, a aprendizaxe e as ferramentas de comunicación e aprendizaxe (metalinguaxe).

UD	Título da UD	Duración
3	A literatura latina	20

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.1 - Interpretar e comentar textos e fragmentos literarios de diversa índole de crecente complexidade, aplicando estratexias de análise e reflexión que impliquen espertar o espírito crítico, mobilizar a propia experiencia, comprender o mundo e a condición humana e desenvolver a sensibilidade estética e o hábito lector.	interpreta e comenta con espírito crítico textos e fragmentos literarios de diversa índole.	PE	90
CA3.2 - Analizar e explicar os xéneros, temas, tópicos e valores éticos ou estéticos de obras ou fragmentos literarios latinos comparándoos con obras ou fragmentos literarios posteriores, desde un enfoque intertextual.	Analiza e explica os xéneros, temas, tópicos e valores éticos ou estéticos de obras ou fragmentos literarios latinos.		
CA3.3 - Identificar e definir palabras latinas que designan conceptos fundamentais para o estudo e comprensión da civilización latina e cuxa aprendizaxe combina coñecementos léxicos e culturais, en textos de diferentes formatos.	Identifica e define palabras latinas que designan conceptos fundamentais para o estudo e comprensión da civilización latina.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.4 - Investigar aspectos do legado da civilización latina no ámbito persoal, relixioso e sociopolítico localizando, seleccionando, contrastando e reelaborando información procedente de diferentes fontes, calibrando a súa fiabilidade e pertinencia e respectando os principios de rigor e propiedade intelectual.	Investiga aspectos do legado da civilización latina no ámbito persoal, relixioso e sociopolítico a partir de diferentes fontes de información.	TI	10

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- A lingua latina como principal vía de transmisión do mundo clásico.   - Etapas e vías de transmisión da literatura latina. A transmisión textual latina como patrimonio cultural e fonte de coñecemento a través de diferentes culturas e épocas. Soportes e materiais de escritura: tipos e preservación. O comercio librario no mundo antigo. A lectura en voz alta.   - Principais xéneros da literatura latina: orixe, tipoloxía, cronoloxía, temas, motivos, tradicións, características e principais autores.   - Técnicas para o comentario e análise lingüística e literaria dos textos literarios latinos.   - Recepción da literatura latina: influencia na produción cultural europea, nocións básicas de intertextualidade, imitatio, aemulatio, interpretatio, allusio.   - Analoxías e diferenzas entre os xéneros literarios latinos e os da literatura actual.   - Introducción á crítica literaria.   - A literatura como fonte de pracer e de coñecemento do mundo.   - Respecto da propiedade intelectual e dereitos de autor sobre as fontes consultadas e contidos utilizados: ferramentas para o tratamento de datos bibliográficos e recursos para evitar o plaxio.

UD	Título da UD	Duración
4	Canto temos de romanos? II	8

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA4.3 - Investigar o patrimonio histórico, arqueolóxico, artístico e cultural herdado da civilización latina, actuando de forma adecuada, empática e respectuosa e interesándose polos procesos de construción, preservación, conservación e restauración e por aquelas actitudes cívicas que aseguran a súa sostibilidade.	Investiga, de maneira guiada, o patrimonio histórico, arqueolóxico, artístico e cultural herdado da civilización latina, actuando de forma adecuada, empática e respectuosa .	PE	25

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA4.1 - Investigar aspectos do legado da civilización latina no ámbito persoal, relixioso e sociopolítico localizando, seleccionando, contrastando e reelaborando información procedente de diferentes fontes, calibrando a súa fiabilidade e pertinencia e respectando os principios de rigor e propiedade intelectual.	Investiga aspectos do legado da civilización latina no ámbito persoal, relixioso e sociopolítico localizando, seleccionando, contrastando e reelaborando información procedente de diferentes fontes.	TI	75
CA4.2 - Identificar e explicar o legado material e inmaterial da civilización latina como fonte de inspiración, analizando producións culturais e artísticas posteriores.	Identifica e explica o legado material e inmaterial da civilización latina como fonte de inspiración, analizando producións culturais e artísticas posteriores.		
CA4.4 - Explorar as pegadas da romanización e o legado romano na contorna do alumnado aplicando os coñecementos adquiridos e reflexionando sobre as implicacións dos seus distintos usos, dando exemplos da persistencia da Antigüidade clásica na súa vida cotiá e presentando os seus resultados a través de diferentes soportes.	Explora as pegadas da romanización e o legado romano na contorna do alumnado.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- A mitoloxía clásica en manifestacións literarias e artísticas.   - O dereito romano e a súa importancia no sistema xurídico actual.   - A importancia do discurso público para a vida política e social. A oratoria e as novas tecnoloxías.   - Técnicas de debate e de exposición oral.

4.1. Concrecións metodolóxicas

As características coas que ben definida no currículo a materia de Latín obrigan a facer un uso amplo e diverso de metodoloxías. Por unha banda, a lingua latina é iso, unha lingua, o que supón o emprego de metodoloxías propias da aprendizaxe de linguas. Por outra banda, a redución progresiva dos contidos de historia e cultura do mundo antigo nos currículos doutras materias fai que o currículo de Latín estea inzado de contidos desta natureza, básicos para entender o contexto da produción literaria do mundo romano, mais que supoñen a introdución de metodoloxías e, sobre todo, principios avaliativos que diverxen moito dos utilizados na aprendizaxe das linguas. É por todo o explicado anteriormente que a proposta que se fai nesta programación distingue distintas aproximacións metodolóxicas en función dos bloques de contidos a avaliar.

METODOLOXÍA PARA AS UNIDADES CON CONTIDOS DE HISTORIA, CULTURA, LEGADO E HISTORIA DA LINGUA. Para o tratamento destes contidos propóñense o uso das seguintes aproximacións metodolóxicas.

1. Persoa docente emisora, alumnado receptor. Esta metodoloxía pode ser especialmente adecuada para estes contidos, especialmente tendo en conta dúas circunstancias: a) o descoñecemento que pode ter o alumnado (en particular se non cursaron nin Cultura Clásica nin Latín de 4.º de ESO), b) as limitacións de tempo na aula. Así pois este modo de traballar, que se apoia despois na elaboración de exercicios e traballos guiados e que se avalía fundamentalmente a través de probas escritas e taboas de indicadores respectivamente, pode resultar moi eficiente.

2. A aula invertida. Esta metodoloxía supón un cambio de papel da persoa docente, que pasa de ser emisora de información a colaboradora e guía do alumnado no seu proceso de aprendizaxe. Este modo de traballo supón que o alumnado accede á información de modo previo á aula, na que despois procede a traballar de modo activo aplicando ese coñecemento previo adquirido ou, cando menos, coñecido.

3. Traballo por proxectos. Esta metodoloxía presenta, entre outros, os seguintes retos: a) deseño dun proxecto no

que a vinculación da materia a este resulte clara e convincente (no caso dos proxectos interdisciplinares), b) planificación precisa e realista dos tempos, dos procesos e tarefas así como dos produtos ou resultado final do traballo, c) os recursos reais da aula ou espazo no que se vai desenvolver o traballo na aula e d) compromiso do grupo de alumnado. Concretamente empregaremos esta metodoloxía levando á cabo un proxecto relacionado coa Vía Nova, o camiño romano que unía as cidades de Astorga e Braga.

METODOLOXÍA PARA AS UNIDADES CON CONTIDOS LINGÜÍSTICOS.

Para a aprendizaxe da lingua latina hai que partir do obxectivo ou punto final que a persoa docente estableza para todo o proceso de aprendizaxe. Este obxectivo último, ven moi determinado en bacharelato polo esixido nas probas de ABAU. Tendo en conta que estas probas teñen un marcado carácter conservador, o máis axeitado parécenos facer uso da metodoloxía tradicional, aínda que por suposto tendo en conta cales son os coñecementos gramaticais do alumnado

As destrezas e coñecemento precisos para o uso do latín como lingua viva non necesitan, baixo o noso punto de vista, ser traballados no nivel no que nos desenvolvemos. En tanto que o obxectivo é a tradución correcta de textos orixinais literarios, isto é, textos dunha grande artificiosidade tanto na gramática como no vocabulario, priorizaremos a aprendizaxe profunda e completa da gramática e dun vocabulario seleccionado cuxo aprendizaxe resulte útil para o tipo de textos cos que o alumnado terá que traballar.

Traballaremos cos textos orixinais que conforman a selección feita polo grupo de traballo da CIUG para as probas de ABAU. Do traballo cos textos extraeranse tamén exercicios sobre a evolución de palabras latinas ás linguas romances, así como sobre morfoloxía e sintaxe.

4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación
1. Aula Virtual
2. Dicionario de latín-español / galego

A Aula Virtual do IES Lauro será o recurso básico, non só como banco de contidos e actividades, senón tamén como medio de comunicación entre o profesor e o alumnado, así como tamén entre o alumnado no caso das actividades que se leven a cabo en equipo.

O dicionario será unha ferramenta indispensable desde principio de curso. Na aula na que traballaremos hai exemplares suficientes para o traballo diario de clase. Para o traballo na casa e para os exames o alumnado deberá empregar o seu propio material.

5.1. Procedemento para a avaliación inicial

Latín de 2º de bacharelato é unha materia na que a maioría do alumnado parte dos coñecementos adquiridos en Latín I, pero neste curso hai dúas alumnas e un alumno que non a cursaron e haberá que ter en conta desde o principio esa circunstancia; un dos obxectivos principais da avaliación inicial (AI) será obter a maior información posible sobre o nivel de coñecementos dese alumnado. Obviamente, do alumnado que cursou Latín I no IES Lauro Olmo xa temos esa información, pero aínda así será preciso comprobar cal é o nivel actual dos seus coñecementos. Ademais do dito anteriormente, para facer unha AI máis efectiva sería conveniente contactar co Departamento de Orientación o antes posible, para poder acceder á información que sobre o alumnado en particular poida ter este departamento.

TEMPORALIZACIÓN

A AI hase levar a cabo antes do remate da 4.ª semana de curso e, en todo caso, antes das reunións dos equipos educativos para a posta en común dos resultados da mesma.

OBXECTIVOS

- 1.º Valorar o coñecemento que o alumnado ten do mundo e cultura romana en xeral e da lingua latina en particular.
- 2.º Valorar os coñecementos gramaticais que o alumnado na súa propia lingua.

INSTRUMENTOS

1. Cuestionario escrito no que o alumnado debe responder a preguntas relacionadas cos obxectivos 5º e 6º apuntados anteriormente.
2. Diálogo informal co alumnado nos primeiros días de aula.

5.2. Criterios de cualificación e recuperación

Pesos dos instrumentos de avaliación por UD:

Unidade didáctica	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	Total
Peso UD/ Tipo Ins.	50	20	25	5	100
Proba escrita	89	75	90	25	83
Táboa de indicadores	11	25	10	75	17

Criterios de cualificación:

CUALIFICACIÓN DA AVALIACIÓN Obterase da seguinte maneira:

Levaranse a cabo dúas probas escritas por trimestre. Estas probas terán un valor do 90 % da nota do trimestre e incluírán contidos das catro unidades nas que se estrutura a materia. En cada proba o valor do bloque 1 alcanzará un mínimo do 60% do total. En cada trimestre realizarase un traballo que será exposto de forma oral. O traballo estará relacionado cos temas de literatura do currículo. Este traballo terá un valor dun 10 % da nota do trimestre. A evolución do alumnado durante o curso estará recollido no caderno do profesor.

CALIFICACIÓN FINAL

1.ª avaliación achega o 30 % da cualificación final.

2.ª avaliación achega o 30 % da cualificación final.

3.ª avaliación achega o 40 % da cualificación final.

Así pois a fórmula final é: $(1.^{\text{a}} \text{ av.} \times 0,30) + (2.^{\text{a}} \text{ av.} \times 0,30) + (3.^{\text{a}} \text{ av.} \times 0,40)$

Non haberá ningún tipo de limitación na aplicación desta fórmula (isto é, se unha alumna, por exemplo, que ten menos dun 5 na 1.ª avaliación, sempre que e a fórmula final dá un resultado igual a 5 ou superior, terá a materia aprobada).

IMPORTANTE

1. Todas as cualificacións que cheguen na súa aproximación decimal a 5 ou pasen de 5, serán redondeadas no seguinte enteiro. Iso non será así nas cualificacións inferiores a 5, que serán redondeadas no enteiro anterior. Por exemplo, un 5,5 será no boletín un 6, pero un 4,75 será un 4.

2. As cualificacións que se han utilizar para o cálculo da cualificación final han ser as reais obtidas da aplicación das fórmulas matemáticas e non os enteiros que por lei deben aparecer no boletín.

INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

1. Probas escritas. Hanse adaptar aos contidos das unidades didácticas que se avalíen.

2. Táboa de indicadores. As variedades máis usadas serán a rúbrica e a lista de cotexo.

Criterios de recuperación:

Non haberá recuperación por avaliacións. Si que se porá en coñecemento do alumnados aqueles aspectos que debe reforzar de cara ao seguinte trimestre.

Avaliación extraordinaria.

En tanto que avaliación extraordinaria, o alumnado ten dereito a unha proba global da que se obteña unha cualificación final entre 0 e 10. A cualificación final non estará limitada polos resultados acadados durante o curso.

6. Medidas de atención á diversidade

Realizada a avaliación inicial (AI) e en coordinación co Departamento de Orientación, hanse poñer en práctica as medidas de atención á diversidade que correspondan. As máis frecuentes neste curso serán as ordinarias e, dentro destas, as que se recollen na seguinte enumeración:

- Adecuación da estrutura organizativa do centro (horarios, agrupamentos, espazos) e da organización e xestión da aula ás características do alumnado. Trátase neste punto, por exemplo, da colocación do alumnado na aula (proximidade á persoa docente, agrupación en parellas, etc.).
- Adecuación das programacións didácticas ao contorno e ao alumnado. Este punto é básico e debe determinar dende o primeiro momento a programación de todas as materias do centro.
- Adaptación dos tempos e instrumentos ou procedementos de avaliación. Esta medida será unha das máis frecuentes e de fácil aplicación.
- Programas de recuperación. A elaboración dun programa específico para recuperar as avaliacións e tamén a materia no seu conxunto debe ser unha medida a considerar no caso de alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.

En todo caso, a posta en práctica dunha destas medidas ou de calquera outra non relacionada anteriormente deberá facerse baixo a supervisión e en estreita colaboración co Departamento de Orientación e o resto do equipo educativo. O alumnado repetidor será obxecto dun plan e seguimento específico. Sería moi recomendable que neste plan se recolliesen os circunstancias concretas que dificultan o proceso de aprendizaxe da/o alumna/o en cuestión e que as medidas se deseñen tendo en conta estas circunstancias.

7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4
ET.1 - Comprensión de lectura, expresión oral e escrita	X	X	X	X
ET.2 - A comunicación audiovisual	X	X	X	X
ET.3 - A competencia dixital	X	X	X	X
ET.4 - O emprendemento social e empresarial	X	X	X	X
ET.5 - O fomento do espírito crítico e científico	X	X	X	X
ET.6 - A educación emocional e en valores	X	X	X	X
ET.7 - A igualdade de xénero	X	X	X	X
ET.8 - A creatividade	X	X	X	X

Observacións:

Aínda que todos os elementos transversais son susceptibles de ser abordados en calquera momento do curso e en cada unidade, merece a pena facer algunhas concreccións:

1. A comprensión de lectura, a expresión oral e escrita. Será obxecto de traballo constante durante todo o curso, tanto na lingua propia do alumnado como en latín. 2. A comunicación audiovisual. Pódese traballar especialmente nas UD de legado e de lingua latina, mediante a proposta de actividades nas que o produto final sexan materiais audiovisuais. 3. A competencia dixital. Hase traballar durante todo o curso fomentando o uso de programas e aplicacións ofimáticas para a elaboración de actividades e/ou traballos, con especial atención ao uso e aproveitamento dos recursos da aula virtual do centro. 4. O emprendemento social e empresarial. Pódese traballar especialmente nas unidades nas que se tocan aspectos sociais e económicos da sociedade romana. 5. O fomento do espírito crítico e científico. Débese traballar durante todo o curso, procurando a reflexión crítica e razoada do alumnado perante a realidade social, económica, cultural, relixiosa e lingüística do mundo romano. 6. A educación emocional e en valores. As emocións son trazos inherentes aos seres humanos que deben ser coñecidas e asumidas para podermos comprender os comportamentos e reaccións das/os que nos rodean. Os valores, especialmente o de respecto á diversidade en sentido amplo, deben ser postos de manifesto dun modo práctico e constante na aula. 7. A igualdade de xénero. Especialmente relevante no tratamento da sociedade do mundo antigo e na súa literatura (UD nas que se debe incidir na grande evolución e cambio que separa a nosa sociedade da romana), este elemento transversal debe informar todo o tratamento da materia, aproveitando calquera oportunidade para facer referencia a el e motivar ao alumnado a evitar calquera comportamento e/ou expresión na que se evidencie unha actitude contraria ou de rexeitamento do mesmo. 8. A creatividade. Ten cabida en todas as UD propostas, xa que é misión da/o docente incentivar en calquera eido da materia o desenvolvemento da creatividade e iniciativa do alumnado.

7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1 Visita á biblioteca do centro	Unha vez por trimestres o alumnado acudirá á biblioteca do centro para examinar o material bibliográfico que poida resultar de interese para o estudo da materia.			

8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
1 O traballo da aula correspóndese co previsto na programación
2. Os resultados das avaliacións (tanto parciais como final) son os esperados a partir do traballo e actitude mostrada polo alumnado
3. Detéctanse con celeridade as/os ACNEAE e pónense en marcha as medidas precisas en colaboración do Departamento de Orientación
4. O grao de satisfacción do alumnado coa materia é alto e responde ao previsto na programación

Descrición:

Estes catro indicadores son esenciais neste punto da programación e esixen unhas metodoloxías, instrumentos e temporalizacións distintas para poderen ser medidos.

1. O traballo de aula (contidos, metodoloxía, temporalización) correspóndese co previsto na programación. Para avaliar este indicador de logro a persoa docente debe revisar con regularidade que tanto os contidos, os tempos e o modo en que se está a traballar na aula son os que se corresponden co establecido na programación. En caso de que haxa diverxencias, estas, así como as súas causas, deben ser consignadas nas actas de departamento para, ao cabo do curso, facer unha valoración que sirva para modificar a programación do curso seguinte. O feito de que a

aplicación PROENS estableza un seguimento por UD, marca xa a temporalización deste traballo. Instrumento: táboa de indicadores.

2. Os resultados de avaliación son os esperados a partir do traballo e actitude mostrada polo alumnado. A persoa docente, especialmente en grupos que adoitan ter un número de alumnado pequeno, normalmente ten unha previsión dos resultados que terán as persoas discentes en base ás súas observacións diarias na aula. É importante que esta previsión se cumpra, dado que iso evidenciará que a observación e as impresións recibidas durante a avaliación son as correctas. Este acerto na previsión permitirá á persoa docente dar consellos útiles e, no seu caso, tomar as medidas oportunas para que o alumnado mellore o seu rendemento académico, de ser o caso. Instrumento: táboa de indicadores onde se exprese a relación entre o resultado previsto e o resultado conseguido.

3. Detéctanse con celeridade as/os ACNEAE, a súa casuística particular e pónense en marcha as medidas precisas en colaboración co Departamento de Orientación. A avaliación deste indicador de logro pódese facer a principios do mes de novembro, momento no que todo o alumnado con necesidades especiais de apoio educativo debería estar identificado e as medidas a tomar xa planificadas. Ademais da observación directa da persoa docente na aula, é moito importante o correcto aproveitamento e deseño da avaliación inicial e, en especial, a coordinación e contacto

habitual co Departamento de Orientación.

4. O grao de satisfacción do alumnado coa materia e máis coa persoa docente é alto e responde ao planificado na programación. A satisfacción do alumnado co traballo realizado na aula pola persoa docente é, seica, un dos aspectos menos desenvolvidos na práctica docente en xeral e que, porén, pode, ben administrado, ser unha fonte moi positiva e rendible de información tanto para o enfoque da materia dende un punto de vista académico como dende o punto de vista do labor docente. O mellor procedemento para medir este indicador de logro é un cuestionario electrónico e anónimo que se proporá ao alumnado para que cubra ao final de cada avaliación. Este cuestionario debe permitir que o alumnado valore os seguintes aspectos: 1) A súa satisfacción cos contidos da materia; 2) A súa satisfacción coa metodoloxía desenvolvida e o ambiente de traballo na aula; 3) A súa satisfacción coa propia persoa docente e o trato por esta dispensado. Estes tres bloques permiten obter unha información imprescindible para valorar o desenvolvemento da materia en xeral e son, xunto cos indicadores anteriormente citados, un instrumento básico para a introdución de modificacións na programación.

8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

1. Procedemento de seguimento.

Cando o desenvolvemento das unidades didácticas se complete hase proceder a consignar no apartado de seguimento da programación da aplicación PROENS os datos que esta requira (data de inicio e final, sesións previstas e sesións realizadas, grao de cumprimento, propostas xerais de mellora e outras observacións). Ademais, unha vez ao mes, na acta da reunión de departamento, hase facer cando menos unha breve referencia ao seguimento da programación.

2. Procedemento de avaliación.

Para avaliar a programación a final de curso hanse ter en conta os seguintes parámetros:

- a. Resultados académicos do grupo.
- b. Eficacia das medidas de atención á diversidade adoptadas.
- c. Grao de cumprimento da programación e, no seu caso, causas dos incumprimentos.

A valoración do grao de cumprimento destes indicadores debe dar lugar a unha serie de propostas de modificacións e mellora para o curso vindeiro, que se deben reflectir na memoria de final de departamento e máis na programación do seguinte curso.

9. Outros apartados